

Musikens betydelse i fritidshemmet

En kvalitativ studie om hur musik kan bidra till elevers meningsfulla fritid.

Bild: Maximilian Ledin 8/4-2019

Av: Maximilian Ledin

Handledare: Frans Hagerman

Södertörns högskola | Institutionen för lärarutbildningen

Fritidspedagogiskt område | vårterminen 2019

Självständigt arbete 15 hp

Grundlärarutbildning med interkulturell profil med inriktning mot Fritidshem 180 hp

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

The purpose of this graduate thesis is to examine how pedagogues in leisure time centres carry out music education, in order to promote a meaningful free time for children. By this study I also want to develop my own educational skills to plan and lead meaningful musical activities in this school organisation. Research in this field is scarce, for that reason I have chosen to immerse in other music pedagogy fields that can be seen as relevant for this area of study. The leisure time centre has other preconditions and policies, but there are probably some aspects that can be transferred from research that inquire music education in compulsory school. The study is based on sociocultural theory, which includes the study of how individuals learn and develop resources to think and accomplish practical objectives that create meaningful aspects of our culture and environment. All of the important concepts that appear in the study are marked with cursive text. I have chosen a qualitative research method in form of interviews.

This study has developed my understanding about how music can have different meanings for pupils in the leisure-time centre. The result shows that there are different opportunities, preconditions and obstacles that regulates in what manner music is used. Among them how the pedagogues own musical knowledge, interests and experiences, but also their ability to listen to the pupils interests, needs and preconditions are seen as important factors to carry out a meaningful music education in the leisure-time centre. Access to good materials (for example music instruments, an inspiring environment and how pedagogues plan the music education in this school form is also seen as significant aspects. The result has been possible to clearly compare with previous studies.

Keywords: music in leisure-time centre, music pedagogy, children and music, sociocultural theory, aesthetical learning processes.

Sammanfattning

Syftet med detta examensarbete är att undersöka hur fritidspedagoger bedriver musikundervisning genom att främja barns meningsfulla fritid. Med denna studie vill jag även utveckla min egna pedagogiska kompetens i att planera och leda meningsfulla musikaktiviteter i denna skolverksamhet. Det finns sparsamt med forskning om musik i fritidshemmet, jag har därför valt att fördjupa mig i andra musikpedagogiska områden som kan ses som relevant utifrån detta ämnesområde. Fritidshemmet har andra förutsättningar och riktlinjer, men det finns troligtvis vissa aspekter som går att föra över från forskning som undersöker musikundervisningen i skolan. Denna studie grundar sig på sociokulturell teori, vilket innefattar läran om hur människor lär och utvecklar resurser för att tänka och utföra praktiska projekt som utgör betydande delar av vår kultur och omgivning. Alla viktiga begrepp som förekommer i studien är markerade med kursiv text. Jag har valt en kvalitativ forskningsmetod i form av intervjuer.

Denna studie har utvecklat min förståelse för hur musik kan ha olika betydelser för elever i fritidshemmets verksamhet. Resultatet visar att det finns olika möjligheter, förutsättningar och hinder som styr i vilken mån musik används, däribland hur pedagogernas egna musikaliska kunskaper, intressen och erfarenheter av musik, men även deras förmåga att lyssna till elevers intressen, behov och förutsättningar ses som betydande faktorer för att bedriva en meningsfull musikundervisning i fritidshemmet. Tillgång till bra material exempelvis musikinstrument, en inspirerande miljö, och hur pedagoger planera musiken i verksamheterna ses också som viktiga faktorer.

Nyckelord: musik i fritidshemmet, musikpedagogik, barn och musik, sociokulturell teori, estetiska läroprocesser.

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	5
2. Syfte och frågeställningar	5
3. Tidigare forskning	6
3.1 Musik som estetisk kommunikation	6
3.2 Musikens betydelse och funktion	7
3.3 Lekens relation till musiken	8
3.4 Musik som social och emotionell utveckling	9
3.5 Musikpedagogisk kompetens	9
3.6 Sammanfattning	10
4. Teoretisk bakgrund	11
4.1 <i>Artefakter</i>	11
4.2 <i>Mediering</i>	12
4.3 <i>Den närmaste utvecklingszonen</i>	13
4.4 <i>Erfarenhet</i>	13
4.5 Teoretisk reflektion	15
5. Metod	16
5.1 Urval	16
5.2 Intervjuer	17
5.3 Dataanalysmetod	18
5.4 Etiska aspekter	18
5.5 Trovärdighet	19
6. Resultat och analys	20
6.1 Material	20
6.2 Miljö och lokaler	21
6.3 Barngrupperna	22
6.4 Pedagogernas musikkunskaper	23
6.5 Musikens användning och betydelse	24
7. Diskussion	26
7.1 Materialets betydelse för undervisningen	26
7.2 Meningsskapande miljö	27
7.3 Barngrupper och musikaliska aktiviteter	27
7.4 Engagerade och kreativa musikpedagoger	27
7.5 Musikens betydelse och användning i fritidshemmet	28
7.6 Metoddiskussion	29
7.7 Vidare forskning	29
Käll- och litteraturförteckning	30
Bilagor	33
1. Intervjufrågor	33
2. Informationsbrev	34
3. Samtyckesblankett	35

1. Inledning och bakgrund

Musiken är på olika sätt en viktig del i människors tillvaro samt har en mycket central betydelse i sociala och kulturella sammanhang. Musiken ses som ett väsentligt sätt för människor att interagera socialt genom inom olika kulturer (Thorgersen 2013, s. 63) Under mina praktikperioder i denna utbildning och när jag har arbetat på olika fritidshem har jag ofta ställt mig frågan hur och i vilken utsträckning musik förekommer på fritidshemmet, där jag med denna studie vill undersöka det. Eftersom jag själv har ett stort musikintresse samt har läst musik som praktiskt estetiskt ämne i denna utbildning, vill jag även fördjupa min förståelse för, samt utveckla mina didaktiska kunskaper i att planera och leda musikundervisning med elever i fritidshemmets verksamhet.

I fritidshemmet finns det en unik möjlighet att ta till vara barns intressen och behov genom musiken, där pedagogen arbetar med musikaliska aktiviteter som eleverna tar till sig som sina egna aktiviteter (Thorgersen 2013, s. 63). Musikupplevelser kan bidra till en personlig utveckling genom glädje, gemenskap och positiva möten över klass-, kultur- och nationsgränser (Jederlund 2011, s. 12). I det centrala innehållet för undervisningen i fritidshemmet framgår det att eleverna bland annat ska få möjligheter till att skapa, tolka och använda sig av olika material, redskap och tekniker för estetiska uttrycksformer, där musiken är ett exempel (Lgr11, s. 24). Som bakgrund till denna studie vill jag därför undersöka och utveckla min förståelse kring vilka möjligheter och lärprocesser musiken kan skapa hos barn i fritidshemmets verksamhet.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med detta examensarbete är att undersöka hur pedagoger bedriver musikundervisning i fritidshemmet, utifrån hur musik kan främja barns meningsfulla fritid. Som utgångspunkt för studien ställs följande forskningsfrågor:

- Vilka möjligheter och svårigheter finns med att bedriva musikaktiviteter på fritidshemmet?
- Vilka musikaliska erfarenheter kan elever skapa och utveckla på fritidshemmet?
- Vilken inställning har pedagogerna till att bedriva musikundervisning på fritidshemmet?
- Hur kan musikundervisningen på fritidshemmet utvecklas?

3. Tidigare forskning

När jag påbörjade min sökning efter tidigare forskning till denna studie var det relativt svårt att hitta studier som fokuserar på mitt ämnesområde. Därför behandlar jag även studier om musik i grundskolans lägre åldrar. Genom detta examensarbete vill jag ge mitt bidrag till forskningen för ämnesområdet, genom att belysa de perspektiv som tidigare studier inte tar upp i så hög utsträckning. Genom mina egenformulerade nyckelord, musik i fritidshemmet, musikpedagogik, barn och musik, sociokulturell teori, estetiska lärprocesser lyckades jag hitta andra musikpedagogiska områden, som kan ses som relevant utifrån detta ämne, där jag i detta kapitel kommer redogöra för dessa.

3.1 Musik som estetisk kommunikation

Ketil Thorgersen (2013) var den enda författaren jag kunde hitta som hade bedrivit specifik forskning om musik i fritidshemmet. Denna studie undersöker de förutsättningar som finns med hur olika aktiviteter bidrar till musikalisk kommunikation inom fritidshemmets verksamhet och utifrån andra delar ur barns livsvärld. Författaren lyfter fram fritidshemmet som en möjlighet till att utveckla ett musikaliskt lärande och understryker hur det finns olika sätt att kommunicera med musik utifrån olika sociala, historiska, geografiska aspekter Thorgersen (2013 s. 57).

Författaren uttrycker även hur musik kan ses som handling, eller aktivitet, något som används som ett sätt för människor att interagera med varandra. Han nämner två musikpedagogiska forskare som belyser musiken som handling; Christoffer Small (1998) med sitt begrepp *Musicking* och David Elliot (2009) med begreppet *Praxial Music Education* (Thorgersen 2013, s. 54). Thorgersen hänvisar till en egen modell över hur olika aktiviteter eller handlingar kan på olika sätt kan definieras som musik Thorgersen 2013, s. 65).

Katharina Dahlbäcks syfte med sin licentiatavhandling från (2011) var att undersöka hur en grundskoleklass i årskurs 1 fyra dagar i veckan inledde skoldagarna med en lektion där musik och språkutvecklande aktiviteter samverkade. Studien var ett utvecklingsarbete i samarbete mellan elever, klasslärare, musklärare och en specialpedagog. Hela klassen deltog men det var fyra barn som observerades och följdes närmare (Dahlbäck, s. 67). Forskningens resultat visade bland annat på hur relationen mellan språkligt och musikaliskt deltagande gav utveckling till elevernas individuella kunskaper utifrån deras olika svårigheter när det kommer till skrivkunskaper.

Det framgick även hur de elever som tidigare inte var så intresserade av musik, blev mer delaktiga i dessa lektioner som blev en del av den sociala samvaron i skolan, men att de även lärde sig olika sätt att tolka och kommunicera olika händelser vilket innebär multimodala uttryckssätt (Dahlbäck 2011, s. 107-108). Språket ses som en situationsberoende resurs, där texter kan undersökas som ett multimodalt fenomen, vilket innebär andra kommunikationsformer, inte enbart genom tal och skrift (Halliday 1978 enligt Fahltin 2015, s. 52). Musik kommuniceras och instrueras genom olika teckensystem (Jurström 2009 mfl, enligt Fahltin 2015, s. 44). Dessa teckensystem som har olika betydelser när elever och lärare använder när de ska sjunga/spela är genom språkliga, klingande, rytmiska, gestiska och visuella tecken (Fahltin 2015, s. 44-45). Musik talar in i världen och kan ge oss insikter om våra känslors natur och humanitet. Vi behöver utveckla språk och tankar för att komma närmare det som inte kan sägas men som vi ändå anar och upplever (Varköy 2003 enligt Dahlbäck 2011, s. 40). Genom detta kan musiken ses som ett globalt fenomen där människor behöver musiken för att beskriva det vi upplever och omges av, samt har olika betydelser i vår tillvaro.

Thorgersen (2013) och Dahlbäck (2011) lyfter fram olika perspektiv på musiken genom en kommunikativ betydelse. Thorgersens definition talar för hur musiken kan ses som en egen form av kommunikation, medan Dahlbäck undersöker mer hur musiken kan relateras till kunskapsutveckling utifrån andra skolämnen genom ämnet svenska där musiken ses som en språkutvecklande aktivitet. Thorgersens definition av musik som handling är relaterat till hur elever kan utveckla bland annat sina kommunikativa kunskaper genom musiken utifrån olika former av aktiviteter. Detta kan till stor del bekräftas genom hur språk och musik kan ses som handlingar utifrån olika former av delaktighet, samt berika elevers lärande utifrån ett multimodalt lärande enligt Dahlbäcks forskning.

3.2 Musikens betydelse och funktion

Nilsson (2013) lyfter fram i sitt forskningsprojekt tre episoder på hur musikhandledare tillsammans med unga musikanter med fysiska funktionsnedsättningar (de som utövar musiken), och deras personliga assistenter interagerar med varandra i musikaliska aktiviteter (Nilsson 2013, s. 131). Forskningen grundar sig bland annat på ett ekokulturellt perspektiv, som avser att vidga det sociokulturella perspektivet, där musikaliska aktiviteter är centrala. Nilsson hänvisar i likhet med Thorgersen (2013) till Christopher Smalls begrepp *Musicking* (olika former av musikaliska handlingar och musikutövande). Nilsson presenterar sitt resultat utifrån hur de musikaliska samspelet han nämner är sammankopplade till detta begrepp. Författaren beskriver även hur olika

musikaliska möjligheter uppstår. Qvarsell (1998 enligt Nilsson 2013, s. 129) hänvisar till Gibsons (1979) begrepp *affordances*, vilket innefattar hur miljön erbjuder och inspirerar till en meningsfull musikskapande verksamhet. Dessa två begrepp ger mig en tydlig definition av hur fritidshemsmiljön beskrivas som en meningsfull och inspirerande läromiljö, vilket påverkar elevers förutsättningar och möjligheter att tillägna sig olika musikkunskaper.

I en annan forskningsrapport, som också är skriven av Nilsson (2011) tydliggörs alla barns rätt till yttrandefrihet genom musiken, inte bara genom språket, där författaren även i denna text undersöker barn med fysiska funktionsnedsättningar. Forskning visar bland annat hur musik är en starkt bidragande faktor till barn och ungas identitetsutveckling (Nilsson, 2011; Scheid, 2011 enligt Nilsson 2011, s. 8). Utifrån denna forskning kan musiken ha en terapeutisk funktion även för de elever med olika diagnoser som ADHD, eller med andra svårigheter och funktionsvariationer. Eftersom barn med olika funktionsvariationer och svårigheter finns på fritidshemmet är det därför relevant för mig att med denna studie belysa musikens betydelse för dessa barn.

3.3 Lekens relation till musiken

Lekens betydelse för musiken var en annan betydande aspekt som flera utav studierna lyfte fram. Dahlbäck (2011) betonar även hur leken kan jämföras med nyttan av musik, där den ger människor goda motiv till att leva vidare på jorden genom lust, glädje och möjlighet att delge och inspireras av varandras verklighet. Inom både musik och lek kan de mörka sidorna i livet komma till uttryck, där ordet lek i många kulturer inbegriper konstformerna sång, musik och dans (Dahlbäck 2011, s. 31-32). Dahlbäck tydliggör hur leken, fantasin och den fria tiden utgör centrala aspekter av det som utgör fritidshemmets verksamhet. Författaren belyser på ett tydligt sätt hur musiken i likhet leken fungerar som ett sätt för människor att hantera och bearbeta sina känslor och tankar.

I likhet med Dahlbäck (2011) betonar Nilsson (2013) lekens inverkan på musik som konstform. Musikaliska aktiviteter kan tolkas som en form lek där deltagarna tillsammans skapar lekens ram (Bateson 1987 enligt Nilsson 2013, s. 128). Leken definieras som ett antropologiskt begrepp som beskriver något som vi alla gör, oavsett ålder. Nilsson tydliggör hur lek ofta förknippas ofta med begreppet *flow*, som har myntats av Csíkszentmihályi (1992) och betecknar optimala upplevelser. Flow uppstår lättast i balans mellan den utmaning som deltagaren upplever i en aktivitet och deltagarens färdighetsnivå. Detta begrepp tolkar jag som ett sinnestillstånd där individer drömmer sig bort i fantasin. När de använder sig av sina kunskaper kan de i samma stund utveckla nya färdigheter. Utifrån Nilsson (2013) tolkar jag både leken och musiken som ett sätt för oss att tolka

det vi upplever genom att testa och experimentera oss fram till nya erfarenheter och kunskaper. Vidare menar Nilsson hur deltagarna i musikaliska aktiviteter tillsammans skapar lekens ram, där musiken i likhet med Dahlbäcks definition blir ett sammanhang där eleverna tillsammans skapar leken, där man tar del av varandras intryck. Det författarna beskriver tydliggör för mig om hur fritidshemmet kan erbjuda elever en meningsfull fritid där många aktiviteter som bedrivs på fritidshemmet ska växa fram via leken, som ska bidra till någonting lustfyllt i barnens tillvaro på fritidshemmet. Dansstopp är ett exempel på en aktivitet där musiken får både ett lek och tävlingsmoment.

3.4 Musik som social och emotionell utveckling

I en internationell studie framhåller Vist (2011) hur olika musikerfarenheter i tidig barndom anses vara en viktig del i barns emotionella och sociala utveckling. Författaren lyfter fram musiken som ett viktigt redskap till att uttrycka sina känslor, samt ett sätt för att interagera med sin omgivning (Vist 2011, s. 277). Sättet som barn upplever och influeras av musik i yngre åldrar kan ha att göra med vilka sammanhang vår bakgrund till musiken finns tillgänglig för oss (Ruud 2010 se Vist 2011, s. 279). Med likhet utifrån bland annat Thorgersen och Dahlbäck kan man tolka det som Vist beskriver utifrån hur barn kan ha olika förutsättningar och intresse av att uttrycka sig musikaliskt beroende på vilka musikaliska erfarenheter de exempelvis har hemifrån sedan de var yngre. Att använda sig av musik genom leken vilket beskrivs av bland annat Dahlbäck som ett sätt att introducera barn till musiken. Genom att delta i olika musikaliska sammanhang vilket Thorgersen definierar som nämner som handling, blir detta ett sätt för barn med olika musikaliska erfarenheter kunna få olika musikaliska upplevelser, vilket blir viktiga kunskaper för elever inför framtiden.

3.5 Musikpedagogisk kompetens

I en annan studie skriver Uddholm (2012) om det musikpedagogiska områdets kompetens utifrån Vygotskijs kulturhistoriska teori (Uddholm 2012, s. 70). Avhandlingen beskriver sambandet mellan musikpedagogisk teori och hur pedagoger bedriver sitt musikpedagogiska arbete, som kan aktualiseras inom musikdidaktiken genom en mängd olika perspektiv på elevers musikaliska lärande som författaren lyfter fram (Uddholm 2012, s. 34). Utifrån lärarens musikpedagogiska kompetens hänvisar författaren till Ferm Thorgersens artikel från 2010, där hon lyfter fram lärarens musikaliska engagemang som en viktig aspekt i en inkluderande musikpedagogik. Ferm Thorgersen menar hur engagemang kan innefatta flera aspekter: där pedagogen och eleven är engagerad i ett musikaliskt verk, eller blir en del av en musikaliskt individuell eller social lärprocess (Ferm Thorgersen 2010 enligt Uddholm 2012, s. 47). Att som musikpedagog vara engagerad i den

undervisning man bedriver anser jag utifrån vad Ferm Thorgersen beskriver som en betydande faktor i hur elever i olika musikaliska aktiviteter ska kunna känna sig delaktiga. Engagemang och inkludering anser jag därmed som viktiga förutsättningar utifrån hur pedagoger ska kunna bedriva en meningsfull musikundervisning i fritidshemmet.

Linge (2013) undersöker i sitt arbete vad som skapar och utvecklar en kreativ musikpedagog. Avhandlingens empiri baseras på gruppintervjuer hos ett musiklärarlag och i ensembleundervisning på gymnasiet. Hon lyfter bland annat fram hur pedagogen ansvarar för är att organisera lärandet så att de kreativa förslagen underlättas och utvecklas vidare genom elevernas perspektiv (Dewey, 1910; Popper, 1999; Bruner, 2006; Abbott, 2004; Weisberg, 1993 enligt Linge 2013, s. 144). En mycket viktig uppgift i den pedagogiska miljön är att uppmuntra eleverna att våga prova olika uttryck för att få kreativa vinster. Villighet till risktagande är en kreativ vinst som utvecklas socialt och som förbereder elever för framtiden (Craft, 2003; Hargreaves, 2004; Robinson, 2011 enligt Linge 2013, s. 143). Författaren definierar hur en kreativ lärare bör vara, och som kan vara relevant för fritidshemmets verksamhet. Det är flera olika faktorer som ska samverka och få struktur i en lyckad musikpedagogik. Pedagogens förståelse av musiken, sociala faktorer som tryggheten i en grupp, samt behovet av att expandera den befintliga kunskapen pedagogen har (Linge 2013, s. 13).

En gemensam tes både utifrån Uddholm (2012) och Linge (2013) är att som pedagog vara engagerad, vara kreativ, samt lyssna på elevers behov och intressen när det kommer till att bedriva en meningsfull musikundervisning. Linge belyser vikten av vad som utgör en bra struktur hos pedagogens musikkunskaper, där det bland annat handlar om att som lärare kunna utveckla sina egna pedagogiska kunskaper. En sådan kunskap kan bland annat innebära lärarens förmåga till att känna av och anpassa sig efter vilka olika behov och intressen det kan finnas i en elevgrupp. Detta resonemang liknar det som Ferm Thorgersen (i Uddholms text) beskriver om hur det är viktigt som lärare att få elever att känna sig delaktiga och inkluderade i olika elevgrupper, och i musikpedagogiska verksamheter.

3.6 Sammanfattning

De aspekter jag tagit upp är musikens betydelse och användning, lekens betydelse för musiken, musiken som social och emotionell utveckling vilka bidrar med viktiga perspektiv som kan användas för tolkning av empirin. Dessa kan på olika sätt användas till att tolka, analysera och jämföra det jag hittar i mitt empiriska material, samt besvara mitt syfte i mitt arbete utifrån olika perspektiv.

4. Teoretisk bakgrund

Teorier är sammanhängande och förhållandevis abstrakta sätt att beskriva, förklara eller förstå fenomen, utifrån ett omfattande system av begrepp, antaganden och relationer mellan begrepp för att utgöra en teori (Svensson 2015, s. 209). Min teoretiska utgångspunkt är sociokulturell teori. Kända teoretiker som bland annat Lev Vygotskij och Roger Säljö företräder perspektivet. Sociokulturellt perspektiv belyser hur vi lär och tillägnar oss resurser för att tänka och utföra praktiska projekt som är en betydande del av vår kultur och omgivning (Säljö 2000, s. 21).

Perspektivet är nära förbundet med Vygotskijs kulturellhistoriska teori, vilket innefattar hur individer ärver sin kollektivt kulturella historia, som de lever genom, i samspel med andra traditioner (Vygotskij 1971 enligt Hultberg 2007, s. 76). Denna teori synliggör och ger förståelse för hur musik som kulturellt fenomen kan beskrivas utifrån olika aspekter där den traditionella, -kulturella, kommunikativa betydelsen är exempel på hur musik utgör en del av samhället och individen. Jag har valt att basera detta examensarbete på begreppen: *artefakter*, *mediering*, *den proximala utvecklingszonen* och *erfarenhet*, då dessa utgår från olika centrala delar av, samt ses i relation till varandra inom detta teoretiska perspektiv. Svensson (2015, s. 216) poängterar hur begrepp kan fungera som ledtrådar för hur vi analyserar vårt empiriska material, där dessa pekar på vad man ska vara uppmärksam på när man analyserar genom observationsanteckningar, dokument, texter och bilder. Begreppen kommer sedan användas till att definiera, tolka och analysera mitt empiriska material för att ge svar på mina forskningsfrågor.

4.1 Artefakter

Begreppet *Artefakter* innefattar inte enbart livlösa objekt. Mänskliga kunskaper, insikter, konventioner och begrepp är det som ger objekten mening när vi samspelar och interagerar med varandra (Leontiev 1981 se Säljö 2000, s. 80). Utvecklingen av materiella redskap och resurser utvecklas i relation till varandra genom våra intellektuella kunskaper och idéer. De material vi använder oss av ger oss förmågan att skapa och utveckla våra praktiska erfarenheter individer då artefakter används för olika syften (Säljö 2000, s. 30). Dahlbäck (2011) beskriver i sin avhandling kopplingen mellan språk och musik. Sättet vi kommunicerar på påverkas även av *artefakter* såsom exempelvis papper, sax, och penna, vilket kan ge olika resultat i design, estetiskt, kognitivt och affektivt beroende av tidigare erfarenheter (Kress, 1997 se Dahlbäck 2011, s. 24). Cole (1996, s. 117 enligt Jakobsson 2012, s. 154) belyser att det råder olika definitioner av vad begreppet *artefakt* egentligen innebär och vad det har för betydelser för olika sammanhang. Utifrån ett kulturhistoriskt

perspektiv betraktar Cole artefakter både som begreppsmässiga och materiella nivåer eftersom de har skapats och utvecklats genom interaktion mellan människor och genom den materiella världen, men också för att de är involverade i en pågående och ständig utveckling av samhället. Musikinstrument (ett exempel på *artefakter* enligt denna teori) kan utifrån vad författarna beskriver ha en betydande roll för hur lärare och elever tillägnar sig musikkunskaper, som ständigt byggs på utifrån tidigare erfarenheter. Begreppet artefakt ger en tydlig definition på hur musikinstrumentet, exempelvis en bongotrumma kan spelas och användas på olika sätt genom olika musikaliska sammanhang. Med tidigare erfarenheter kan en elev utveckla sin förståelse kring instrumentets funktion till nya erfarenheter.

4.2 Mediering

Ett annat betydande begrepp som ligger till grund för denna studie är *mediering*, vilket innefattar hur vi använder oss av olika intellektuella och materiella redskap för att tolka våra konkreta verksamheter, där vi hanterar vår omvärld med hjälp av olika fysiska och intellektuella redskap för att som utgör delar i våra sociala praktiker (Säljö 2000, s. 81). Författaren ger ett exempel på hur begreppet kan beskrivas i praktiken utifrån hur en synskadad man använder sig av sin käpp som redskap för att förflytta sig, på så sätt blir käppen en viktigt redskap för att orientera sig. Detta begrepp belyser hur vi människor tolkar och utvecklar vår förståelse om olika fenomen och upplevelser i vår **omgivning** med hjälp av de artefakter vi omges av.

Mediering, kulturella redskap och lärande kan ses som relevant utifrån diskussion om musikpedagogiken som socialt fenomen. Individuer enbart tänker verbalt i tal och skrift, men även utifrån kroppskänslor och energier, klanger och rytmer eller temperaturer och färger (Vist 2008 enligt Uddholm 2012, s. 49-50). Det som beskrivs i sammanhanget handlar om hur vi människor har många olika former språk för att uttrycka våra tankar och känslor. Musiken som estetisk uttrycksform kan utifrån denna kontext ses som ett eget språk att uttrycka sina tankar och känslor. De kulturella resurser som är tillgängliga för oss möjliggör själva tanken och tänkandet och att vi så att säga tänker utifrån eller via dem. Utifrån en vetenskaplig definition kallas detta för ”mediering genom artefakter”. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv handlar detta om att fokusera på hur människor som lärande varelser interagerar med de tillgängliga kulturella produkterna och hur dessa påverkar och driver läroprocesser (Jakobsson 2012, s. 153). Jakobsson belyser hur artefakter och mediering är nära sammankopplade begrepp där både av dessa begrepp behövs för att åstadkomma kreativa läroprocesser.

4.3 Den närmaste utvecklingszonen

Jakobsson (2012, s. 159) hänvisar till Vygotskijs begrepp *The Zone of Proximal Development (ZPD)*, på svenska översatt till *den närmaste utvecklingszonen*. Begreppet fokuserar framförallt på de situationer där barn och vuxna samarbetar eller interagerar med varandra i specifika aktiviteter och situationer. Hultberg (2009) utgår ifrån en musikpedagogisk synvinkel i sin artikel och menar i enlighet med sociokulturell teori att individer lär sig musikkunskaper i relation till andra mer kulturellt erfarna personer kan som de annars inte klarar av. Detta resulterar i att individer utvecklar de kunskaper som krävs för att de själva ska kunna genomföra det de lärde sig (Vygotskij 1981/1934 enligt Hultberg 2009, s. 52).

Detta begrepp som Vygotskij myntade kan även likställas med den interaktion som skapas mellan en lärare och elev. Utifrån vetenskapliga och vardagliga begrepp ansåg han att mötet med den vuxnes tankar kring begreppen skulle få elevens spontana tänkande att utvecklas (Lindqvist 1999, s. 279). Det som är intressant i detta sammanhang handlar om hur elever reflekterat kring hur den vuxne tänker kring olika företeelser och sammanhang. Detta tolkar jag som att elever utvecklar sina egna förmågor att själva tolka sina inlärdas kunskaper. Detta begrepp blir för mig mycket tydligt att använda i min uppsats eftersom interaktionen mellan pedagogen och eleverna på fritidshemmet är viktig för att kunna bedriva musikundervisning i olika former. Detta begrepp innefattar och kan tolkas utifrån flera olika synpunkter. För att bedriva meningsfulla musikaktiviteter på fritidshemmet kan detta till stor del ha och göra med faktorer som vilken inställning, intresse samt kunskaper pedagogen har av musik. När en pedagog lär ut musik till barn skapas en interaktion och relation mellan den vuxne och eleven som på så sätt kan beskrivas utifrån *den närmsta utvecklingszonen*.

4.4 Erfarenhet

Pragmatismens fader John Deweys teorier påminner mycket om den sociokulturella teorin, så jag även valt att hänvisa till hans definition av erfarenhet. Dewey menade att pedagogens uppgift är att skapa bra erfarenheter hos eleverna som inte endast skulle vara roliga för stunden, utan även skulle skapa önskvärda erfarenheter för framtiden. Dewey menade att de erfarenheter som man i nuet fortlever skapar kreativa efterföljande erfarenheter (Hartman, Hartman & Lundgren 2004, s. 173). Dewey skapade i sitt verk *Art as Experience* (1934/1980) en teori om det estetiska ordets innebörd och användning (Wickman & Jakobsson 2009, s. 135). Erfarenheten, det som man har varit med om är kulturellt präglad men omfattas också av handling. När vi är med om olika upplevelser är vi kulturellt formade av vårt tidigare lärande och de aktiviteter vi varit en del av, det vill säga upplevt innan (Wickman & Jakobsson 2009, s. 136). Erfarenheter för just detta sammanhang kan handla om

just vilka musikaliska erfarenheter elever får möjlighet att göra, skapa och utveckla på fritidshemmet. I syftesdelen för fritidshemmet framgår det hur undervisningen ska utgå ifrån elevernas behov, intressen och erfarenheter, men att de även kontinuerligt ska utmanas och inspireras till nya upptäckter (lgr11, s. 22).

Vygotskij (1995, s. 13) tydliggör hur det erfarenhetsbaserade lärandet utöver den reproducerade aktiviteten iaktas oftast det mänskliga beteendet den kombinatoriska eller kreativa delen av en verksamhet. En aktivitet som inte resulterar i återskapande av tidigare intryck eller handlingar ur individens erfarenheter, skapar nya kunskaper eller handlingar, utgör en annan form av beteende, nämligen den kombinatoriska eller kreativa. Vygotskij menade att våra tidigare erfarenheter ligger till grund för nya situationer och beteenden. Denna definition beskriver hur ett erfarenhetsbaserat lärande är nära förknippat med människans kreativitet och skapande förmåga, där musiken är en högst betydande del i en kreativ verksamhet och process i barnets lärande och utveckling. Utifrån detta sammanhang blir det därför viktigt för mig att undersöka vilka musikaliska erfarenheter barnen kan göra på fritidshemmet? Dessa erfarenheter barn skulle kunna få kan påverkas av hur pedagogen ger elever möjlighet att uppleva musik. De erfarenheter som pedagoger skapar för eleverna i sin verksamhet kan ha inverkan på vilka tidigare erfarenheter och kunskaper pedagogerna själva har av musik i olika former, vilket jag ser som en viktig aspekt för detta examensarbete.

Erfarenhet, eller erfarenhetsbaserat lärande ser jag som relevant att diskutera utifrån begreppet *estetiska lärprocesser*, där det estetiska lärandet i grunden handlar om vilka erfarenheter eleven upplever och utvecklar genom estetiska artefakter. Kupferberg (2009, s. 108) tydliggör hur begreppet har en tvåfaldig betydelse. För det första bör pedagoger intressera sig mer för olika frågeställningar om olika konstformer. I en värld full av geografisk och kulturell rörlighet är det viktigt att elever lär sig att tolka sin omvärld med hjälp av estetiska lärprocesser. Detta begrepp innefattar kreativitet, nyskapande och innovation. För det andra ska begreppet belysa lärandeperspektivet, där pedagogen/läraren bör ha en pedagogisk utgångspunkt för det skapande lärandet. Det som författaren beskriver kan ses utifrån hur och på vilket sätt estetiska lärprocesser kan användas och få för plats i skolans verksamhet. Detta begrepp lyfter fram hur estetiken ska tas till vara och lyftas fram som en betydande del i barns tillvaro. Denna lärandeform som kan innebära dans, musik, bild och formgivning, blir ett eget sätt för barn att utveckla sitt lärande, där denna lärandeform kan få utrymme inom andra skolämnen, där detta begrepp på flera sätt en form av multimodalt lärande.

4.5 Teoretisk reflektion

Dessa begrepp som jag har beskrivit ger mig en tydlig och preciserad bild av sociokulturell teori och hur dessa begrepp, ses i relation till varandra samt är relevant för min studie och som kommer användas till att analysera mitt empiriska material. Sambandet mellan artefakter och mediering anser jag kan definieras på liknade sätt som författarna beskriver det. Artefakter innefattar hur olika objekt exempelvis en trumma får olika musikaliska betydelser i interaktion och samspel mellan individer. Genom instrumentets betydelse kan den användas till att tolka fenomenet musik utifrån olika kollektiva och sociala musiksammanhang. Sambandet mellan artefakt och erfarenhet kan beskrivas utifrån hur våra tidigare erfarenheter styr våra kunskaper kring hur olika objekt artefakter kan används i olika musikaliska sammanhang. Inom den närmaste utvecklingszonen tydliggörs hur en lärare med erfarenhet lär ut musikkunskaper till eleven, där både läraren och eleven behöver erfarenheter, olika objekt, artefakter och kulturella redskap för att på olika sätt tolka musikens betydelser.

Fritidshemmets lärandeformer kan beskrivas kortfattat genom: lärande i lek, lärande i grupp, informellt barncentrerat tematiskt arbete och erfarenhetsbaserat lärande (Hansen Orwehag 2013, s. 40). Utifrån dessa lärandeformer där fritidshemmets uppdrag har en friare lärandemiljö än skolans, då fria och erfarenhetsbaserade musikaktiviteter kan genomföras för att främja barns estetiska upplevelser, kunskaper och intressen. Saar, Löfdahl och Hjalmarsson (2012 enligt Hansen Orwehag 2013, s. 32) belyser fritidshemmets verksamhet mer utifrån en verksamhetsdiskurs, till skillnad från skolans kunskapsdiskurs. De pekar på att utforska fritidshemmets kunskapsmöjligheter där de lyfter fram frågorna: ”vad är detta” och ”vad kan detta bli?”. Denna definition tolkar jag som att det i verksamheterna handlar om att tillsammans skapa och ta vara på de möjligheter som finns med att bedriva musikundervisning i fritidshemmets.

Thavenius (2004, s. 99) framhåller att konst och estetik spelar en stor roll för hur vår kultur formas. I skolans värld har man dragit slutsatsen att den är viktig för skolans kultur och synen på vad kunskap och lärande är. Författaren beskriver hur skolan ses som en del av samhällets kultur, vilket innebär att elever på olika sätt ska få möjlighet till inflytande där man tillsammans formar skolans kulturella miljö. Det blir därmed viktigt att lärare och pedagoger är medvetna om att det är bland alla tillsammans i skolans verksamhet skapar som är vår estetiska kultur. Det är samtidigt viktigt att förstå att eleverna har en egen kultur, som vi pedagoger måste förstå. Denna kultur kan ta sig uttryck i bland annat vilken musik elever generellt tycker om, som vi pedagoger måste förstå, respektera, om pedagoger i många fall ska anpassa sin undervisning i fritidshemmet efter.

5. Metod

I detta avsnitt inleder jag med att presentera min metod samt urvalet av deltagare i studien. Därefter kommer jag redogöra för hur jag har analyserat mitt empiriska material. Avsnittet avslutas med hur jag har tagit hänsyn till etiska aspekter samt beskrivit trovärdigheten för studien.

Detta examensarbete har sin grund i tolkningstraditionen hermeneutik. Hermeneutik är en tolkningslära och en vetenskaplig inriktning där man studerar, tolkar och försöker förstå grundprinciper för den mänskliga existensen. Denna vetenskapliga ansats tillämpas främst inom human, kultur och samhällskunskap. Till skillnad från positivismen är det huvudsakliga syftet att inte förklara företeelser, samband av olika fenomen (Patel & Davidson 2011, s. 28-29).

Inom samhällsvetenskaplig forskning brukar man skilja mellan kvalitativ och kvantitativ forskning. Kvalitativa metoder avser att undersöka det omätbara, där djupintervjuer, deltagande observation och fältstudier är exempel på dessa metoder. Kvantitativa metoder försöker finna mönster och samband mellan olika kategorier av företeelser, där man ställer sig frågan kring hur många, eller i vilken utsträckning man vill undersöka något (Bjereld, Demker & Hinnfors 2009, s. 114). För denna studie har jag valt att utgå ifrån kvalitativ metod i form av intervjuer. Intervju som metod kan vara bra att använda sig utav när man vill utforska och identifiera egenskaper hos den intervjuades livsvärld eller uppfattningar kring ett fenomen (Patel & Davidson 2011, s. 82).

5.1 Urval

Via mail skickade jag ut ett informationsbrev till åtta utbildade fritidspedagoger från olika och kommuner i södra Stockholm, där fem av dessa deltog i studien. Om vi inte kan undersöka en hel grupp, måste vi genomföra ett slumpmässigt urval. Vi får då en mindre grupp som representerar en mindre del av vår population, denna grupp brukar kallas för stickprov eller sampel (Patel & Davidsson 2011, s. 56). I informationsbrevet framgick syftet med studien, etiska aspekter och en samtyckesblankett för deras deltagande. Tillsammans med informanterna bestämde vi sedan datum, tid och plats för vart intervjuerna skulle genomföras på skolan. Jag bad pedagogerna i förväg att försöka hitta ett tyst, lugnt rum på skolan som vi kunde sitta ostört i. Detta gjorde att kvaliteten och resultatet för intervjuerna blev bra och kunde genomföras på ett avslappnat sätt. Eftersom intervjupersonerna visade ett stort intresse för forskningsämnet och hade mycket att delge till studien, gick intervjuerna mycket bra att genomföra. Samtliga informanter hade högskoleutbildning inom yrket, där vissa var grundlärare i fritidshem, andra beskrev sig själva som fritidspedagoger,

vilket är den äldre benämningen av yrkesgruppen. De hade olika lång erfarenhet av yrket, samt arbetat olika lång tid på sina arbetsplatser, där vissa var nyanställda, där vissa bara hade jobbat i några månader. Åldersspannet var mellan 24-59 år där jag genom fingerande namn valt att presentera deltagarna, med syftet att tydligt särskilja vem av informanterna som säger vad i intervjuerna.

- Adam (24år)
- Sara (24år)
- Anna (38år)
- Lina (49år)
- Karin (59år)

5.2 Intervjuer

Jag har valt att arbeta utifrån semistrukturerade intervjuer i min undersökning. För semistrukturerade intervjuer utgår forskaren ifrån en lista av olika teman som ska belysas, där informanten har stor möjlighet att utforma svaren. Intervjufrågorna kan komma i bestämd ordning, men är inte nödvändigt (Patel & Davidsson 2011, s. 82). Kvale & Brinkmann (2012, s. 146) poängterar hur val av intervjufrågor kan få informanterna att delge mer innehållsrik information till undersökningen. Bra intervjufrågor bör konstrueras både utifrån en tematiskt och dynamisk dimension. De tematiska frågorna fokuserar på kunskapsproduktion, medan de dynamiska frågorna belyser det mellanmännsliga förhållandet i intervjun (Kvale & Brinkmann 2012, s. 146).

Halvstrukturerade intervjuer som denna intervjuform även kallas kan ses som den vanligaste formen av forskningsintervju, vid arbete med kvalitativ metod, då den innefattar en balans och flexibilitet av struktur och som ger data av god kvalitet (Gillham 2008, s. 103). Denna intervjuform har varit mycket användbar för mig att arbeta utifrån när jag har formulerat mina intervjufrågor, vilket har lett till att informanter har kunnat formulera och utveckla mer intressanta svar på frågorna. Den semistrukturerade intervjuformen har också gett mig möjligheten att anpassa och utveckla mina frågor genom att ställa följdfrågor, som jag kom på i stunden. Detta såg jag som fruktsamt när jag vill få ut fler förklaringar av vad informanterna beskrev.

Intervjuerna tog ca 40 minuter att genomföra, bestående av tolv frågor som belyste olika teman och perspektiv på hur pedagogerna skulle beskriva sitt bedriva sitt sätt att arbeta med musik i sin verksamhet. Jag valde jag att spela in intervjun på mobiltelefon som jag sedan transkriberade, det vill säga fördes över till ett textmaterial. Genom att spela in intervjuerna kunde man lägga mer

fokus på frågorna samt reflektera över vad intervjupersonen hade att delge, samt att i efterhand kunna lyssna på vad man gjorde bra under intervjutillfällena, och vad man skulle kunna förbättra till nästa intervjutillfälle. Samtliga intervjuer inleddes med att några inledningsfrågor om exempelvis hur länge de har arbetat på sitt fritidshem. Därefter ställde jag mina huvudfrågor och som anslutning ställde jag mer tolkande frågor som gav informanterna möjlighet att tillägga delar till intervjun som de kanske kom på i efterhand. De följdfrågor jag ställde till informanterna såg däremot olika beroende på vad informanterna hade att berätta. Det är viktigt att den som intervjuar ställer frågor och motfrågor till den intervjuade för att visa intresse för intervjupersonens synpunkter och erfarenheter, ibland intervjuaren får omformulera sina frågor (Zetterqvist-Eriksson & Ahrne 2015, s. 45). Trost (2005, s. 51) belyser en viktig aspekt hur frågorna ska komma som följer av svaren, där detta kan innebära att ett visst svar var ett annat svar på en annan fråga än den man hade tänkt sig. Författaren tydliggör något som jag har tänkt extra i kring när intervjuerna genomfördes, där det i detta fall handlar om att vara en flexibel intervjuare.

5.3 Dataanalysmetod

Att sortera, reducera och argumentera är tre viktiga aspekter i att analysera ett empiriskt material, där det handlar om att bemöta problemen och försöka göra dem hanterbara (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 220). Syftet med att analysera sitt empiriska material är att utveckla ett samspel mellan teori och empiri, där det snarare handlar om att bemöta problemen än att lösa dem (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 221). En primär tolkningsprocess påbörjades när jag lyssnade igenom och skrev ner mitt empiriska material. När transkriberingen var klar delades intervjuerna in i till separata dokument som sedan skrevs ut för att på ett enklare sätt kunna välja ut och analysera de delar som var relevant att presenteras i studien. Genom denna granskning delades materialet in i olika teman, även kallade ramfaktorer, som jag därefter kommer kunna identifiera de likheter och skillnader mellan vad informanterna beskrivit vilket kan ses utifrån en sekundär tolkningsprocess. Det analyserade materialet kunde sedan tolkas utifrån mina forskningsfrågor samt de teoretiska begreppen för denna studie.

5.4 Etiska aspekter

När man bedriver samhällsvetenskaplig forskning finns det etiska riktlinjer en forskare ska förhålla sig till. Det ska finnas en balans mellan forskningens nytta och att deltagarnas livsförhållanden ska skyddas från fysik/ psykisk skada, förödmjukelse eller kränkning (Patel & Davidson 2011, s. 62). Inom vetenskapsområdet för humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning har därför fyra etiska regler utformats. Enligt informationskravet har forskaren skyldighet att informera om

undersökningens syfte för deltagarna i studien. Samtyckeskravet innefattar deltagarna fria rätt till att delta i studien. Konfidentialitetskravet innefattar hur de inblandades personuppgifter förvaras på ett sätt som obehöriga inte kan ta del av. Enligt nyttjandekravet innebär det att samtliga uppgifter om enskilda personer får bara användas till forskningsändamål (Patel & Davidson 2011, s. 63). I mina informationsbrev har jag tydligt informerat om de etiska kraven. Vid början av intervjutillfället informerade jag informanterna om syftet med studien och för deras fria deltagande i studien. Tillsammans med informationsbrevet fanns en medgivandeblankett som informanterna fick skriva på under intervjutillfället. Jag har tagit hänsyn till konfidentialitetskravet genom att anonymisera namn på personer och skolor i mitt skriftliga arbete och att förvara information om informanterna och skolor på ett sätt som bara jag har tillgång till. Enligt nyttjandekravet kommer jag bara använda uppgifter om personer endast för forskningsändamål och för denna studie, där jag inte kommer använda mig av samma informanter till vidare forskning.

5.5 Trovärdighet

I detta avsnitt tänker jag redogöra för hur jag har bedrivit min studie på ett trovärdigt och tydligt sätt. Inom kvalitativ och kvantitativ talar man om begreppen validitet och reliabilitet. Validitet handlar om att undersöka vad som mäts, då handlar reliabilitet om hur det mäts. Om ett resultat framställs på ett otydligt sätt eller är slarvigt gjord påverkar detta validiteten och trovärdigheten för undersökningen (Bjereld, Demker & Hinnfors 2009, s. 110). Reliabiliteten inom kvantitativa studier innefattar hur en mätning ska kunna få samma resultat när den genomförs på samma sätt vid olika tidpunkter. För kvalitativa intervjuer är man mer ute efter att studera förändringar och processer, där man menar att människor inte är statiska och därmed förutsätter låg grad av standardisering. Vid kvalitativa studier talar man om slumpinflytande aspekter som intervjupersonen noterar till analysen av intervjun (Trost 2005, s. 111-112). För att kunna få ett bra resultat att analysera, har jag därför varit mycket tydlig och noggrann med hur jag använder mitt språkbruk, kroppsspråk samt vilket bemötande jag har gentemot den som intervjuas. Detta anser jag är viktiga faktorer på hur reliabilitet och validitet har påverkat kvaliteten och trovärdigheten för studien. Förförståelse är ett närliggande begrepp som utgörs av studiens trovärdighet. Förförståelse representerar den bild som man hade kring ett fenomen innan, där forskaren måste ha en teoretisk uppfattning att utmana (Bjereld, Demker & Hinnfors 2002 s. 12). Bilden av fenomenet som man hade innan anser jag är en viktig aspekt i att veta vad man avser att undersöka, vilket stärker validiteten. Min förförståelse av mitt fenomen är att musik på fritidshemmet inte bedrivs i så hög grad, där jag med denna studie vill undersöka i vilken mån musik bedrivs på fritidshemmet.

6. Resultat och analys

Resultatet presenterades utifrån fem teman: material, miljö och lokaler, barngrupperna, pedagogernas musikkunskaper, samt musikens användning och betydelse. Varje tema innefattar en reflektion och analys av hur informanterna besvarar mina forskningsfrågor, som sedan kommer tolkas och analyseras utifrån de teoretiska begrepp som studien grundar sig på. I slutet av kapitlet kommer jag sedan sammanfatta mina resultat genom att identifiera de likheter och skillnader som fanns i mitt empiriska material.

6.1 Material

Pedagogerna beskrev tillgången till material som en betydande faktor när det kommer till att bedriva musikundervisning på fritidshemmet. De berättade om hur material kan definieras på olika sätt, som kan få olika betydelser och ha till olika musikaliska användningsområden.

Men generellt sätt, i alla fall på min skola att det är mest vanligt att det är Just Dance ® och liknande verktyg där man använder sig utav digitala verktyg som Ipads, datorer och vi brukar ju även ha utomhusdisko. Det är ju också sådant som jag menar, då är det ju dans som är kopplat till det, den musikutövningen. (Karin 59 år)

Spelat lite olika musik och haft med mig min egen gitarr, har jag haft med mig. Spelat lite, fått lite uppmärksamhet som när man tar fram den. Det finns många som vill spela, många som lyssnar, undrar om man kan sjunga någonting. (Adam 24 år)

Ja, hur man kan tillverka egna instrument på fritidshemmet. Man kan ta en toarulle och fylla den med ris eller ärtor och täppa till den på varje sida lite fint, så blir den en maracas. (Lina 49 år)

Analys

Pedagogernas utsagor tyder på hur olika material kan användas på olika sätt. Karin berättade hur musikundervisningen generellt sätt bedrivs via digitala verktyg såsom datorer, surfplattor och Bluetooth-högtalare, där hon lyfte fram dansen som den mest förekommande form av musikutövning. Adam tog med sig sin egen gitarr till fritidshemmet, vilket är ett annat exempel på hur material i form av musikinstrument kan tillföras till verksamheten. Om inte tillgången till musikaliskt material finns, menade Lina hur man kan tillverka egna instrument, som eleverna kan spela på. Detta förutsätter att det finns tillgång till rätt material för att kunna göra det. Tillgången till material kan ge bland annat svar på vilka möjligheter och svårigheter med att bedriva musik på fritidshemmet.

Informanterna beskriver på olika sätt hur tillgången på material har och göra med vilka musikaktiviteter man väljer att genomföra. Beroende på hur pedagoger använder sig av de material som finns tillgängliga för dem har stor inverkan på vilka musikaliska erfarenheter barn kan skapa på fritidshemmet, vilket besvarar en annan frågeställning.

Material och resurser av olika former är nära förankrat med begreppet artefakter och erfarenheter. Artefakter utifrån vad Säljö (2000, s. 80) beskriver hur olika objekt och material får olika betydelser när vi interagerar och samspelar med varandra. Artefakter i form av exempelvis musikinstrument blir ett sätt att kommunicera våra inhämtade musikkunskaper i olika sociala sammanhang. Utifrån olika erfarenheter lär vi oss att använda instrumentet utifrån olika sammanhang och syften, vilket bygger på barns musikaliska upplevelser och erfarenheter inför framtiden.

6.2 Miljö och lokaler

Att ha tillgång till bra lokaler kunde jag utläsa som en annan bestående faktor till att bedriva en meningsfull musikundervisning i fritidshemmet. Flera utav pedagogerna beskrev sina lokaler som trånga, små och inte så anpassade för att ha musikrelaterade aktiviteter i. Tillgången till rymliga, inspirerande och musikanpassade lokaler såg därför informanterna som viktiga förutsättningar till att bedriva musikundervisning i.

Det är väl lite svårare nu när vi har sämre lokaler här, kanske blir inte lika lätt. Man måste ha plats om man ska ha instrument till exempel, så måste man ha utrymme för det. Annars är det väl inte så mycket, bara om man planerar och organiserar så kan man säkert hitta lösningar, tror jag. (Lina 49 år)

Det skulle väl vara lokaler i sådana fall, att det finns tillgång till en sådan lokal. Att fritids får låna musiksalen på eftermiddagstid, att det finns sådan möjlighet. (Karin 59 år)

Analys

Att ha tillgång till bra lokaler är förstås en fördel, men det hänger inte bara på det. För att skapa en musikaliskt inspirerande och meningsskapande lärmiljö framhåller Lina att det har och göra med hur man tillsammans planerar och organiserar sin verksamhet. Karin lyfter fram en annan aspekt, hur fritids skulle kunna få tillgång till musiksalen på eftermiddagstid. Eftersom att lokalen är försedd med musikutrustning, och därmed är en inspirerande miljö kan musikundervisning bedrivas på ett bra sätt, jämfört med fritidshemmets mindre anpassade musiklokaler som Karin beskrev. Intervjupersonernas

utsagor ger svar på vilka möjligheter och svårigheter som finns det med att bedriva musik på fritidshemmet. Beroende på vilka lokaler som finns tillgängliga för pedagogerna besvarar detta vilken inställning pedagogerna har till arbete med musikundervisning i sin verksamhet.

Miljöns och lokalernas ser jag som relevant utifrån *mediering*. Säljö (2000, s. 81) tydliggör hur begreppet innefattar olika intellektuella och fysiska redskap som exempelvis dans, instrument och sång som olika sätt att tolka, hantera och begripliggöra vår omgivning utifrån olika sociala praktiker. De miljöer vi vistas i kan påverka hur man blir inspirerad till att använda sig av olika *medierande redskap*. Tillgången till bra lokaler kan enligt detta synsätt också ses som att rummet med dess artefakter utgör olika musikaliska erbjudanden, se Nilsson (2013) (jmf., 3.2).

6.3 Barngrupperna

Det finns både möjligheter och svårigheter när det gäller att genomföra musikaktiviteter med olika barngrupper i fritidshemmets miljö. Antalet barn i barngrupperna har bland annat att göra med vilka musikaliska moment som man lär ut till eleverna och även på faktorer som personaltäthet, planering och organisatoriskt upplägg. Utifrån dessa fem informanter har kunnat identifiera de fördelar och nackdelar som finns med att arbeta med musik utifrån olika barngrupper.

Sen är det förstås brist på personal kan ställa till det också. Om man skulle vilja gå i väg med ett gäng elever så tror jag inte det funkar i verksamheten om det blir för få personal kvar. (Anna 38 år)

Men vi här, jag drog igång en lågstadiekor. Då var de 1-3, där vart den en väldigt positiv grej på fritidshemmet. Man kopplade ihop olika årskurser och jobba med ett projekt tillsammans. (Anna 38 år)

Måste du alltid ta en stor grupp, sådant kan vara begränsningar, ja. Att du får tid med att jobba med de elever som är väldigt intresserade av just musik. Sen vill man få med alla på tåget, där man vill att alla ska få vara med och prova på. (Adam 24 år)

Analys

Bristen på personal lyfte Anna som ett hinder för att kunna bedriva musikundervisning med barn i mindre grupper, där musikaktiviteter oftast arbetas med i större elevgrupper. I likhet med Anna lyfter Adam fram fördelen med att arbeta med elever i en mindre grupp. Han menar att detta kan vara ett sätt att få mer tid att arbeta och vägleda de elever som är musikintresserade. Detta ses därmed som en

fördel att arbeta med färre barn. Beroende på vilka aktiviteter man ska göra med eleverna berättade också Anna hur hon arbetade med en barnkör på skolan, där eleverna blev delaktiga i ett större musikaliskt sammanhang, vilket tolkas som en fördel med att arbeta med större elevgrupper. Barngruppernas betydelse besvarar frågeställningen om vilka musikaliska upplevelser och erfarenheter barnen kan skapa och utveckla i olika aktiviteter och sammanhang.

Wickman & Jakobsson (2009, s. 136) betonar vikten av hur erfarenhet är kulturellt präglad men omfattas även av handling. När vi är med om olika upplevelser är vi kulturellt formade av vårt tidigare lärande och de aktiviteter vi tagit del av varit en del av innan. De musikaliska upplevelser och erfarenheter som elever kan lära sig på fritidshemmet ses som en kulturell och social verksamhet, där man lär sig att kommunicera med varandra i olika situationer och sammanhang. Barngruppernas utformning och storlek ser jag som en viktig faktor till barns inhämtning av musikaliska erfarenheter. Det erfarenhetsbaserade lärandet kan även ses i relation till de kunskaper som överförs genom den interaktion som skapas mellan lärare/pedagog och elev. Vygotskij menade att vetenskapliga och vardagliga begrepp tillsammans med den vuxnes tankar kring begreppen skulle få elevens spontana tänkande att utvecklas (Lindqvist 1999, s. 279).

6.4 Pedagogernas musikkunskaper

För detta tema tänker jag redogöra för hur de intervjuade pedagogerna beskrev sina didaktiska kunskaper i att lära ut musik till barn. Några av mina intervjufrågor fokuserade på hur pedagogerna skulle beskriva sina egna musikaliska kunskaper, erfarenheter och relationer till musik, om de exempelvis hade musikutbildningar bakom sig eller har ett eget intresse för musik.

Jag är nog rätt bra på att... ja... leka fram det och hålla det rätt enkelt. Om vi säger att jag berättar en saga för en stund kanske jag kommer på någon barnvisa som kanske passar till just den meningen som vi just läste. (Anna 38 år)

Ja det är väl någonting som jag har använt mig av i olika former genom åren, äh... med dans och rytmik och likande och gympa. Det har jag använt musiken väldigt mycket i många år när jag har haft gympagrupper. (Karin 59 år)

Ett engagemang bland oss personal om vi ska bedriva musikundervisning, och så måste barnen tycka det är kul, allt vi utgår ifrån är barnens intressen och behov. (Sara 24 år)

Analys

Anna beskriver hur hennes musikpedagogiska styrkor ligger bland annat på att vara kreativ, att använda leken som ett sätt att locka fram musiken i olika situationer när pedagogen exempelvis läser sagor. Karin beskrev hur hon har erfarenheter av att leda gympagrupper i många år, att använda dans och rytmik i olika former kan ses som hennes styrkor i att lära ut musik till barn. När det kommer till att bedriva musikundervisning på fritidshemmet lyfter Sara vikten av att som pedagog vara engagerad, samt att vara lyhörd efter barns olika musikaliska intressen och behov. Vissa av pedagogerna hade mer erfarenhet av att jobbat med musik med barn, några hade musikutbildningar bakom sig. Andra pedagoger hade mindre musikpedagogiskt kompetens men har sedan länge varit intresserade av musik.

Den närmaste utvecklingszonen ser jag som mest relevant utifrån detta tema. Jakobsson (2012, s. 159) hänvisar till Vygotskijs begrepp: *den närmaste utvecklingszonen*. Begreppet handlar framförallt om situationer där barn eller vuxna samarbetar eller interagerar med varandra i specifika aktiviteter. Genom informanternas utsagor kunde jag utläsa vilka musikaliska styrkor och kvaliteter pedagogerna ansåg att de själva har när de lär ut musikkunskaper till elever. Detta kunde bland annat innebära hur vissa av pedagogerna kände sig mer säkra på att använda sig av dans som uttrycksform i verksamheten. Andra kände sig tryggare med att lära ut sång och rytmik. Man kan säga att pedagogernas kunskaper utvecklar elevernas musikaliska erfarenheter när de interagerar med varandra.

6.5 Musikens användning och betydelse

I detta tema tänker jag presentera vad informanterna berättade om hur olika musikaktiviteter planeras och genomfördes i deras verksamheter, samt vad pedagogerna beskrev kring musikens betydelse i barns tillvaro och hur den kan bidra till barns inlärning.

Ja lekar, användningen av musik och sång i olika lekar, rim och ramsor som man kan sjunga. Det är både språkutvecklande och blir roligt. (Lina 49 år)

Vi har ju fredagsshow. Förut hade vi en gång i veckan, men nu blir det var tredje vecka. Då får de ju själva ha både dans och musik, sång, instrument om de vill. På eget initiativ får de göra, förbereda ett eget nummer som de planerar och tränar till och sen har vi en show. (Lina 49 år)

Jag tror det har en väldigt stor påverkan på barns mentala hälsa också. För när man lyssnar på någonting som är glatt eller ledset, någonting som är lite rockigt eller dansigt, eller vad man ska kalla det, så smittar det ju av sig direkt. (Adam 24 år)

Analys

Lina lyfter fram hur olika musiklekar, rim och ramsor är bra utifrån en språkutvecklande synpunkt. Hon beskriver också hur hon anordnar en fredagsshow, vilket är en mycket populär aktivitet bland barnen. Eleverna får öva på att planera och uppträda med ett nummer framträda inför publik. De som inte uppträder får öva på att vara en bra publik för den/de som uppträder. Adam poängterar hur musik har en stor påverkan på barns mentala hälsa. Musiken kan ses som ett sätt att få barn att ändra sin sinnesstämning, där de från att må dåligt, faktiskt kan må bättre om de får lyssna på någon musik som de gillar. Eftersom att pedagogerna utgår ifrån barns intressen och behov och samtidigt försöker utmana och utveckla elevernas musikkunskaper anser jag även att detta tema besvarar en utav mina frågeställningar: vilka musikaliska erfarenheter kan elever utveckla på fritidshemmet.

Vist (2008) tydliggör hur *mediering*, kulturella redskap och lärande är relevanta utifrån diskussion om musikpedagogiken som socialt fenomen. Vist menar enligt Stern att vi inte enbart tänker i tal och skrift, utan även genom kroppskänslor och energier, klanger och rytmer eller temperaturer och färger (Vist 2008 enligt Uddholm 2012, s. 49-50). Genom olika musikaktiviteter på fritidshemmet kan elever få möjligheten till att uttrycka sina tankar och känslor genom musiken, vilket kan ses som ett *medierande redskap* i att tolka och bearbeta det man upplever i olika sociala sammanhang i fritidshemmets verksamhet.

6.5 Sammanfattning av resultat

När jag analyserade mitt empiriska material lyckades jag identifiera olika skillnader och likheter mellan hur olika pedagoger bedriver musikundervisning i olika former i sina verksamheter. De likheter jag kunde finna var att alla på olika sätt var musikintresserade, vilket var en stor bidragande faktor till hur musiken används och bidrar till barns meningsfulla fritid. Sättet att genomföra aktiviteter utifrån friare lärandeformer genom exempelvis digitala hjälpmedel, utifrån barns olika intresse och behov ser jag som en likhet. Det jag skulle kunna se som skillnader har bland annat att göra med pedagogernas kunskaper i att lära ut musik till barn. Med tanke på pedagogernas olika åldrar samt olika lång arbetslivserfarenhet inom yrket påverkade detta vilka erfarenheter och kunskaper de hade att delge verksamheterna, vilket påverkar vilka musikaliska upplevelser elever får möjlighet att utveckla i olika fritidshemsverksamheter.

7. Diskussion

Syftet med min studie var att undersöka hur fritidspedagoger bedriver musikundervisning i sin verksamhet, utifrån hur musik kan främja barns meningsfulla fritid. Innan denna studie genomfördes förväntade jag mig få ett resultat av att musikundervisning på fritidshemmet ses som en bristvara, där många pedagoger ser det som något svårt att bedriva i fritidshemmet. Resultatet visade hur musikundervisningen användes i högre grad än vad jag tidigare trodde. Mycket av detta berodde på att jag fick intervju pedagoger som själva var på olika sätt var musikintresserade, samt hade musikintresserade och därmed positivt inställda till musik i sina verksamheter. Resultatet bekräftar även vilka speciella möjligheter som finns med att bedriva musikundervisning i fritidshemmet, där det informella lärandeformen innebär ett friare sätt att lära, där elevers egna intressen och behov ligger i fokus. I jämförelse med kursplanen för musikämnet i skolan är det ett stort fokus på hur elever övar på hur eleverna uppnår olika moment och kriterier inom ämnet, vilket innefattar ett formellt lärande. Fördelen med det informella lärandet är att elever kan få upp ett intresse för musik genom att lära sig musikkunskaper på ett mer lekfullt och spontant sätt, där elever inte har samma krav på vad de ska lära sig, jämfört med det formella. Det formella lärandet å andra sidan omfattar en tydligare struktur, som är ett mer process och målinriktat lärande, där det finns större möjligheter till att utveckla sina musikkunskaper genom olika moment som omfattas av musikämnet.

Genom olika underrubriker är diskussionskapitlet organiserat som en systematisk jämförelse mellan hur mitt resultat stämmer överens med vad som har presenterats i avsnittet tidigare forskning. Därefter följer en metoddiskussion samt förslag till vidare forskning inom ämnet.

7.1 Materialets betydelse för undervisningen

Tillgången till olika material i form av bland annat musikinstrument, digitala hjälpmedel tolkade jag utifrån informanternas utsagor som betydande faktorer för hur musikundervisning kan bedrivas i verksamheterna. Samtliga pedagoger bekräftade att det rådde brist på musikinstrument, vilket begränsade möjligheterna att bedriva musikundervisning i olika former. Att ha tillgång till olika musikinstrument kan jämföras med Nilssons (2013) resonemang om skillnaden mellan att lyssna på musik och att själv skapa den. När man musicerar på egen hand eller tillsammans med andra menar författaren att det råder en högre grad av musikalisk delaktighet. Tillgången till material anser jag har en stor inverkan på musikens användning utifrån hur elevers delaktighet i olika musikaliska sammanhang.

7.2 Meningsskapande miljö

Miljön och lokalernas betydelse var en annan betydande faktor i mitt resultat, där flera av informanterna beskrev sina egna lokaler som trånga, små och inte så anpassade för att ha musik i. Pedagogerna beskriver vikten av att ha rymliga, inspirerande lokaler med tillgång till bra material. Denna faktor kan beskrivas utifrån hur Nilsson (2013, s. 129) hänvisar till Gibsons (1979) begrepp *affordances*, vilket innefattar hur miljön erbjuder mening och som inspirerar till meningsskapande, med andra ord miljöns *meningserbjudanden*. Begrepp stämmer överens med hur mitt resultat belyser hur fritidshemmet i olika utsträckning kan se som en kreativ och stimulerande miljö, vilket har inverkan på de musikaliska upplevelser och kunskaper elever får skapa och utveckla i verksamheten.

7.3 Barngrupper och musikaliska aktiviteter

Barngruppernas utformning och storlek var en annan betydande faktor som jag har kunnat utläsa i resultatet. Barngrupperna ses i relation till vilka musikaliska moment pedagogerna lär ut till eleverna där sättet att bedriva olika aktiviteter har att göra med faktorer som personaltäthet, planering och organisatoriskt upplägg i verksamheterna. I resultatkapitlet analyserade jag utifrån hur Wickman & Jakobsson (2009, s. 136) betonar vikten av hur erfarenhet är kulturellt präglad men omfattas även av handling. Barngruppernas utformning och storlek tolkade jag som en bakomliggande faktor till barns inhämtning av musikaliska upplevelser och erfarenheter. Olika musikaliska aktiviteter och sammanhang är förankrat med olika barngrupper vilket kan diskuteras utifrån hur Thorgersen (2013, s. 65) beskriver musik som handling, även aktivitet, som är ett sätt för oss att interagera med varandra. Något som tidigare forskning inte har bekräftats i så stor utsträckning är relationen mellan erfarenhet och handling. Dewey skrev däremot om betydelsen av att få positiva erfarenheter i skolan som öppnar för nya intresseområden och erfarenheter.

7.4 Engagerade och kreativa musikpedagoger

I resultatet framgick det även pedagogernas styrkor i leda musikaktiviteter med elever. Det visade sig hur pedagogernas egna musikaliska kunskaper och relation till musik sågs var betydande faktorer till i vilken utsträckning musikundervisning arbetades med i verksamheterna. Enligt Thorgersen menar hur musikaliskt engagemang hos pedagogen är en viktig aspekt i en inkluderande musikpedagogik. Engagemang kan bland annat innebära hur pedagogen och eleven är engagerad i ett musikaliskt verk eller blir en del av en sig i musikaliskt individuell eller social lärandeprocess (Enligt Thorgersen 2010 se Uddholm 2012, s. 47). Mitt resultat pekar bland annat på hur musikpedagogens engagemang och intresse för den undervisning man bedriver, vilket kan ses som en betydande faktor i hur elever i olika musikaliska aktiviteter och sammanhang ska kunna känna sig inkluderade. Engagemang och

inkludering formar hur musikpedagogik och didaktik kan utformas för att lära barn musik, där dessa två begrepp är intressant att reflektera när det handlar om hur olika pedagoger planerar och leder musikstunder med barn. Linge (2013) undersöker vad som skapar och utvecklar en kreativ musikpedagog. För att få en lyckad struktur i musikpedagogiken innefattar detta pedagogens förståelse av musiken, sociala faktorer som tryggheten i en grupp, samt behovet av att expandera den befintliga kunskapen pedagogen har (Linge 2013, s. 13). Författaren belyser viktiga aspekter som på olika sätt kan tolkas utifrån denna studies resultat. Att expandera den befintliga kunskapen som pedagogen har tolkar jag utifrån hur det som fritidspedagog handlar om att lyssna på elevernas behov, intressen och olika förutsättningar, där olika musikaktiviteter anordnas i verksamheterna.

7.5 Musikens betydelse och användning i fritidshemmet

En annan central del i mitt resultat var hur informanterna på olika sätt lyfte fram musikens användning och betydelse. Dahlbäck (2011) och Thorgersen (2013) ger sina definitioner på hur musiken kan betraktas som ett kommunikativt redskap. Dahlbäck (2011) lyfter fram relationen mellan musik och språk, där hennes forskningsprojekt undersökte hur elever i årskurs 1 under ett läsår arbetade med musik och språkutvecklande aktiviteter under vissa lektioner. Thorgersen (2013) poängterar hur musiken kan ses som en form av handling som ett kommunikativt redskap, där finns olika sätt för barn att vara musikaliskt delaktiga. Resultatet bekräftar hur musiken användas till att tolka sina känslor och tankar. En av informanterna beskrev musikens påverkan på barns mentala hälsa och välmående. Detta kan beskrivas utifrån hur Nilsson (2011) i sin artikel belyser alla barns rätt till yttrandefrihet genom musiken, där forskning visar att musik är en mycket bidragande faktor till barn identitetsutveckling (Nilsson 2011, Scheid 2011 enligt Nilsson 2011, s. 8). Musiken skulle kunna ha en terapeutisk funktion för barn med olika neuropsykiatriska funktionsvariationer, vilket jag tolkar som relevant att diskutera i relation till vilken betydelse musiken kan ha på fritidshemmet.

Flera av informanterna lyfte fram leken som en viktig aspekt i att lära ut musik till barn i fritidshemmet. De menade att man på ett lekfullt sätt kan locka fram musikkunskaper hos eleverna och få dem att bli mer intresserade av musik. Musikaliska aktiviteter kan tolkas som en form av lek, där deltagarna tillsammans skapar lekens ram (Bateson 1987 enligt Nilsson 2013, s. 128). I fritidshemmets verksamhet kan leken utgöra aspekten av hur vi tillsammans skapar olika aktiviteter och sammanhang. Dahlbäck (2011) menar hur leken kan jämföras med nyttan av musik, där den ger människor goda motiv till att leva vidare på jorden genom lust, glädje och möjlighet till att delge och inspireras av varandra. Det som beskrivs av författarna anser jag relevant att diskutera utifrån hur leken i likhet med musiken kan ses som lustfyllda aktiviteter på fritidshemmet.

7.6 Metoddiskussion

Mitt resultat talar för de möjligheter som finns med att bedriva musikundervisning i fritidshemmets verksamhet, vilket bidrar till min professionsutveckling utifrån olika aspekter. Barn med olika behov, intressen och förutsättningar kan få möjligheten till att upptäcka och uttrycka sina tankar och känslor genom musiken. Studien visar hur musiken anses ha en stor betydelse för elevers psykiska och fysiska hälsa, vilket bland annat kan stötta elever med olika funktionsvariationer, som är relevant utifrån en interkulturell synpunkt.

Med intresse för denna studie valde jag att fördjupa mig i hur individers lärande och tänkande påverkas av olika sociala sammanhang, och den omgivning och tillvaro som individer befinner sig i. av den anledningen ser jag hur sociokulturell teori tydligt beskriver musikens lärandeform och betydelse i fritidshemmets verksamhet. Om jag hade valt att mer studera barns psykologiska utveckling hade jag exempelvis utgått ifrån kognitiv teori. Denna teori fokuserar på människans tankeprocessers uppbyggnad, hur de utvecklas, samt hur dessa påverkar uppfattningen, förståelsen, av omgivningen och hur de tillsammans har inverkan på beteendet (Nilsson & Hwang 2011, s. 61).

Att ha använt mig av intervju som metod har inneburit att jag fått svar på mina forskningsfrågor enbart utifrån pedagogernas perspektiv. De har gett sin bild av musikens betydelse och hur just de bedriver musikundervisning i sina verksamheter. Genom observationer hade jag kunnat se hur musikundervisningen genomfördes i stunden, där jag kunnat se andra detaljer som inte pedagogerna inte berättade i intervjuerna. Om jag hade använt mig av en annan forskningsmetod exempelvis genom kvantitativa metoder i form av enkäter, där hade jag kunnat se ett resultat av hur många skolor rent generellt bedriver musikundervisning på fritidshemmet, genom att ha ett större urval av skolor.

7.7 Vidare forskning

Ett förslag till vidare forskning skulle kunna vara att jag skulle kunna använda mig av både intervju och observation som metod, för att se på mitt material utifrån flera perspektiv, där jag hade kunnat jämföra det jag ser i observationerna utifrån vad informanterna berättar i intervjuerna. I observation kan man se vad som görs i stunden, som sedan kan jämföras med intervjuer. Zetterqvist-Eriksson & Ahrne (2015, s. 53) belyser hur observation och intervju oftast ger olika perspektiv och belyser olika delar i materialet. Ett annat förslag till vidare forskning inom området kan innebära att jag skulle kunna göra en enkät bättre nu när jag kartlagt området med intervjuer först, eftersom att jag på ett tydligare sätt skulle kunna vara intressant att ställa i enkäten.

Käll- och litteraturförteckning

- Bjereld, Ulf. Demker, Marie & Hinnfors, Jonas. (2009). *Varför vetenskap?* Lund: Studentlitteratur.
- Dahlbäck, Katharina. (2011). *Musik och språk i samverkan: En aktionsforskningsstudie i årskurs 1*. Licenciatuppsats, Högskolan för scen och musik – HSM. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Fahltn, Annika. (2015). *Meningserbjudanden och val - En studie om musicerande i musikundervisning på högstadiet*. Kungliga musikhögskolan (KMH). Lunds universitet.
- Gillham, Bill. (2008). *Forskningsintervjun - tekniker och genomförande*. Lund: Studentlitteratur.
- Hansen Orwehag, Monica. (2013). Fritidspedagogisk didaktik – att vara lärare i fritidshem. I: Ann S. Pihlgren. (red.) *Fritidshemmets didaktik*. Lund: Studentlitteratur, s. 27-57.
- Hartman, Sven. Hartman, Ros Mari & Lundgren Ulf P. (2004). *John Dewey - Individ skola och samhälle: Utbildningsfilosofiska texter*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Hultberg, Cecilia. (2007). The printed Score as a Mediator of Musical Meaning Approaches to music notation in Western tradition. I: Folkestad, G (red.) *A decade of research in music education*. Malmö: Malmö Academy of Music, Lund University, s. 75-89
- Hultberg K, Cecilia. (2009). En kulturpsykologisk modell av musikaliskt lärande genom musicerande. *Nordisk musikpedagogisk forskning*. (11), s. 49-68.
- Hwang, Philip & Nilsson, Björn. (2015). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur & kultur.
- Jakobsson, Anders. (2012). Sociokulturellt perspektiv på lärande och utveckling: Lärande som begreppsmässig precisering koordinering. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 17 (3-4), s. 152-170.
- Jederlund, Ulf. (2011). *Musik och språk – Ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling och lärande*. Stockholm: Liber.

Kupferberg, Feiwei. (2009). Konstnärligt skapande och konstpedagogik i hybridmoderniteten. I: Selander, Staffan & Lindstrand, Fredrik. (red.) *Estetiska lärprocesser – upplevelser praktiker och kunskapsformer*. Lund: Studentlitteratur, 103-120.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2012). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lgr11, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2018. (2018). 5. uppl. Stockholm: Skolverket.

Linge, Anna. (2013). *Svängrum för en kreativ musikpedagog*. Diss., Malmö högskola. Malmö: Högskola.

Nilsson, Bo. (2013). Den relationella musiken. I: Aspelin, Jonas (red.) *Relationell specialpedagogik – i teori och praktik*. Kristianstad: Kristianstads universitetspress, s. 125-141.

Nilsson, Bo. (2011). Yttrandefrihet genom musik – estetiska uttrycksformer i ett vidgat inkluderingsbegrepp. *Specialpedagogisk tidskrift - att undervisa*, (3), s. 6-9.

Patel, Runa & Davidson, Bo. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Rennstam, Jens & Wästerfors, David. (2015). Att analysera kvalitativt material. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber, s. 220-236.

Svensson, Peter. (2015). Teorins roll i kvalitativ forskning. I: Svensson, Peter & Ahrne, Göran (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber, s. 208-219.

Säljö, Roger. (2000). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Nordstedts.

Thavenius, Jan. (2004). Den radikala estetiken. I: Gråhamn-Aulin, Lena. Persson, Magnus. & Thavenius, Jan. (red.) *Skolan och den radikala estetiken*. Lund: Studentlitteratur, s. 97-124.

Thorgersen, Ketil. (2013). Musik som estetisk kommunikation i fritidshemmet. I: Rohlin, Malin (red.) *Meningsskapande fritidshem: Studio som area för multimodalt lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, Jan. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Uddholm, Mats. (2012). *Om professionella aktörers musikpedagogiska definitionsförmåga: En kulturhistorisk studie av samband mellan musikpedagogisk teori och definitionsförmåga*. Diss., KMH förlaget. Stockholm: Kungliga musikhögskolan KMH.

Vist, Toril. (2011). *Music Experience in Early Childhood: Potential for Emotion Knowledge*. Springer Science+Business Media B. V, (43), s. 277-290.

Vygotskij S, Lev. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

Zetterqvist-Eriksson & Ahrne, Göran. (2015). Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber, s. 34-54.

Bilagor

1. Intervjufrågor

Inledningsfrågor

1. Hur gammal är du?
2. Hur länge har du arbetat på ditt fritidshem?
3. Vad har du för pedagogisk utbildning?

Huvudfrågor

4. Hur skulle du beskriva musikanvändningen på ditt fritidshem?
5. Vilka faktorer anser du gör det möjligt att bedriva musikundervisning på fritidshemmet?
6. Ser du några svårigheter med att ha musik i din verksamhet?
7. Hur skulle du beskriva dina kunskaper i att lära ut musik till barn? *(Nämn gärna situationer)*
8. Hur skulle du beskriva dina erfarenheter av och relation till musik?
9. Vilken betydelse och roll tror du musik fyller i barns tillvaro?
10. På vilka sätt brukar barn på din verksamhet visa intresse för musik?
11. Hur tror du musik kan ha inverkan på barns hälsa och välmående?
12. På vilka sätt anser du att musikanvändningen i din verksamhet kan utvecklas?

Avslutning

Tolkande fråga

För att sammanfatta detta så tolkar jag din uppfattning på detta vis.

Är det något som du vill tillägga innan vi avslutar?

2. Informationsbrev

Haninge 2019-02-23

Hej, Pedagog!

Jag heter Max Ledin och studerar grundlärarprogrammet med inriktning fritidshem på Södertörns högskola. Under denna sista termin på utbildningen skriver jag mitt examensarbete, med relevans för fritidshemmets område och för mitt kommande yrke som fritidshemlärare. I denna studie vill jag undersöka hur pedagoger bedriver musikundervisning på fritidshemmet utifrån hur musik kan främja barns meningsfulla fritid. För att samla in material till studien skulle jag vilja besöka er verksamhet för att genomföra en intervju. Intervjun kommer ta ca 40 minuter där jag kommer spela in samt föra anteckningar av intervjun. Det inspelade materialet kommer sedan transkriberas, vilket betyder föras över till ett textmaterial som därefter ska analyseras utifrån syftet med studien.

Uppsatsens process och genomförande är reglerat av etiska riktlinjer som råder under sekretess, offentlighet och anonymisering. Detta innefattar att personalens, fritidshemmets och skolans identitet inte får avslöjas och offentliggöras till obehöriga. All den insamlade data kring enskilda personer kommer anonymiseras, om inga register och personuppgifter kommer upprättas. Uppsatsen får bara användas till forskningsändamål som endast är avsett för analysarbetet för denna studie. All medverkan i undersökningen är frivillig, där du när som helst under studien kan du upphäva din medverkan även när materialinsamlingen är påbörjad. När uppsatsen är klar kommer den publiceras digitalt på publikationsdatabasen DIVA. All medverkan i undersökningen är frivillig. På nästa sida finns ett formulär för ditt medgivande i studien.

Om du vill delta, meddela mig snarast möjligt via mail eller telefon så kan vi hitta en tid för intervju. Med vänliga hälsningar Max Ledin, student Södertörns högskola.

max.ledin@hotmail.com

Mobil: 0760505063

3. Samtyckesblankett

Formulär för samtycke till deltagande i studie

Jag **samtycker** till att delta i studien

Namn:.....

Formuläret återlämnas till Max Ledin vid intervjutillfället. Om du inte samtycker till att medverka i studien bortse då från detta brev.